

Et quia spiritus est caritas est. et
 per caritatem habet. est oim origo ca-
 rismatum. ideo cum descendit spiritus
 effusa est plenitudo carismatum ad
 corpus christi mysticum summandum. Et
 quia diuisa membra debent esse in corpore
 perfecto. et diuersorum membrorum diuisa
 sunt officia et exercitia. et diuersorum
 officiorum diuisa carismata. **H**inc est
 quod vni datur per spiritum homo sapientia.
 alij sermo scientie. alij fides. alij gratia
 sanitatum. alij operatio virtutum. alij pro-
 phetia. alij discretio spirituum. alij
 gratia linguarum. alij interpretatio ser-
 monum. que omnia operatur vni. atque idem
 spiritus. diuidens singulis. put vult secundum
 suam liberalissimam prouidentiam et prou-
 dentissimam largitatem.

ExPLICIT quarta pars

Incipit ps quinta de gratia spiritus

Capitulum primum.

De gratia in quantum est donum dimittitur datum

Post tractatum de in-
 carnatione ubi quod est
 origo fontis omnis do-
 ni gratiarum. dicenda sunt
 aliquid de gratia spiritus
 circa quam nobis quedam consideranda
 quodrupte occurrunt. primo in quantum est
 donum dimittitur datum. secundo in operatio-
 ne ad libitum ad arbitrium. tertio in com-
 paratione ad habitus virtutum. quarto
 in operatione ad exercitia meritorum.
De gratia igitur in quantum est donum dimi-
 tus datum habentur dicenda sunt. scilicet quod ipsa est
 donum quod a deo immediate donatur et
 infunditur. et esse cum ipsa datur et ipsa spi-
 ritus est quod est donum lucreatum optimo
 factum quod descendit a patre lumine per

per verbum incarnatum. secundum quod Iobes in
 Apocalypsi vidit flumen aquarum vite splen-
 didum. tanquam cristallum procedentem de
 sede dei et agni. Ipsa nihilominus
 est donum per quod anima efficitur spiritus
 christi. filia patris eterni. et templum spiritus
 quod nullo modo fit nisi ex digna com-
 desatione et comdesatione dignatione
 maiestatis eterne per donum gratie sue.
Ipsa denique est donum quod animam pur-
 gat. illuminat. et perficit. viuificat.
 reformat. et stabilizat. eleuat. assimi-
 lat. et deo iungit. ac per hoc acceptabi-
 lem facit. propter quod donum homini gratia
 gratia facies recte dicitur et debuit appel-
 lari. **N**on autem ad intelligentiam per dicitur
 hoc est. quia cum primum per dicitur
 sua summa benignitas fecerit spiritum
 rationale capacem beatitudinis eterne.
 et reparatum primum. capacitate illam
 infirmam per peccatum repauerit ad sa-
 lutem. et beatitudo eterna consistit in ha-
 bendis summum bonum. et hoc est deus et bonum
 excellens inproportionale omnem huma-
 mani obsequij dignitatem. nullus
 omnino ad illud summum bonum dignus est
 puenire cum sit omnino super omnes limites
 nature nisi deo descendente sibi ele-
 uetur ipse super se. deus autem non descendit
 descendit per sui essentiam incommutabilem.
 sed per influentiam ab ipso manantem. nec
 spiritus eleuat super se per situm localem. sed
 per habitum deiformem. **N**ecessario est igitur
 spiritui rationali ut dignus fiat eterne
 beatitudinis. quod propter hoc fiat influen-
 tie deiformis. hoc autem influentia deis-
 formis. quia est a deo. et secundum deum. et
 propter deum. ideo reddit imaginem nature
 mentis deiformem beatissime trinitati.

non tñ fm ordinē originis. verū
 etiam fm rēctitudinē electionis. et
 fm q̄tudinē fruitionis. Et qm̄
 q̄ h̄ habet imēdiate ad deū redū
 citur. sicut imēdiate ei cōformā
 ideo donū illud imēdiate donat̄ a
 deo. tanq̄ a p̄n° i fluxu. vt sicut
 imēdiate emanat a dō dei imago
 sic imēdiate emanat ab ipso dei
 similitudo q̄ est dīne imaginis p̄
 sectio deiformis. et ideo d̄z imago
 recreationis. Rursus qm̄ q̄ fruī
 deo. deū h̄z. ideo cū ḡtia q̄ sua deis
 formitate disponit ad dei fruī
 nē datur donū icreatū qd̄ ē sp̄it̄
 tussais. qd̄ q̄ habet. h̄z deū. et qm̄
 null? deū h̄z qn̄ ab eo speciali? ha
 beatur. null? h̄z a habet̄ a deo. qn̄
 ipsū p̄puea incōpabiliē diligat
 et diligat̄ ab eo. sic sp̄osa a sp̄oso
 null? sic diligit̄ qn̄ ad eternā bea
 titudinis hereditatē adoptet̄ p̄
 filio. Hinc est q̄ ḡtia gratū faciēs
 facit animā tēplū dei. sponsā xp̄i.
 et filiā patris eterni. Et qz h̄ nō
 pōt eē nisi ex sūma dignatione et
 cōdesēhione dei. ideo illud nō pōt
 eē p̄ habitū aliquē naturālē inser
 tū. h̄ solū p̄ donū dimitus ḡtis in
 fusū. qd̄ exp̄sse apparet. si q̄s pon
 deret q̄tū est eē dei tēplū. dei filiū
 deo nihilomin? indissolubilit̄ et
 q̄si matrimonialē p̄ amoris a grē
 vinculū copulatū. Postremo. qz
 mens n̄ā nō efficit̄ cōformis bea
 tissime trinitati fm rēctitudinem
 electionis. nisi pervigorē v̄tutis a
 splendorē veritatis. et feruorē cari
 tatis. et vigor v̄tutis animā pur

gat. stabilit̄ a eleuat̄ Splēdor veritatis
 aīaz illuminat. illustrat. refoz
 mat. et deo assimilat̄ feruor caritatis
 animā p̄ficiat. viuificat. a deo
 iūgit. et ex h̄is oibus hō deo pla
 censa a accept? existit. Hinc est q̄
 illa influētia deiformis d̄z habē
 oēs act? .s. deē p̄dictos. ita tñ q̄
 denoiatur ab vltimo sicut a cōple
 tissimo seu cōpletiuo. d̄z em̄ ḡtia
 gratū faciēs. qz habētē fact̄ deo
 ḡtū cū nō solū ḡtis det̄ a deo. v̄z
 etiā sit fm deū. p̄p̄ deū. cū ad hoc
 sit vt p̄ ipsā op? manās a deo. re
 uertat̄ ad deū in q̄ ad modū cir
 culi itelligibil? existit oīm sp̄itū
 rōnaliū cōplementū

Capitulū. ij.

De gratia inq̄tū educat̄ liberū
 arbitriū extra peccatū.

Seundo de sp̄sā gratia
 occurrit nob̄ cōsiderandū
 ad li. ar. et h̄ fm duplicē
 modū. p̄mo. s. inq̄tū ipsa ē adiu
 toriū ad meritū. sc̄do v̄o inq̄tū ē
 imēdiū s̄ p̄ctm̄. De grā ergo dei
 inq̄tū est adiutoriū ad merēdū
 hec tenēda sūt. q̄ ḡtia d̄z gn̄alit̄
 et specialē. et p̄p̄e. Gn̄alit̄ d̄z ad
 iutoriū dīnū creature liberalit̄. et
 ḡtis ipensū. a idifferēter ad quēs
 cumqz actū. a sine hui? adiutorio
 grē. nec possum? aliqd̄ efficē. nec
 durare in eē. aīcta em̄ i nihilū ten
 dunt. sic de nihilo creata sūt nisi
 man? cōditoris sua ḡtuita bonita
 te ea cōseruaēt in eē p̄pter qd̄ de?
 oīa d̄z portare verbo v̄tutis sue. et
 v̄bū patris dicit. sine me nihil po
 e j

testis facere. et ois creatura quæ tum
 cumque nobis. de gratia non natura immo
 mortalitate suscipe secundum quod **Damas**
cen? et alij dicunt. Specialiter de gratia
 adiutorium dimitte datum. ut quis præpa
 ret se ad suscipiendum spiritus sancti donum.
 quod perveniat ad meritum statum. et talis
 de gratia gratia data. et sine hac nullus
 sufficiens facit quod in se est ut se præpa
 ret ad salutem. propter quod dictum est
 quod non sumus sufficiens eo. aliquid a
 nobis quasi ex nobis habet sufficiens nam
 ex deo est. **Prope** vero gratia de adiu
 torium datum dimitte ad merendum.
 quod quidem de donum gratie gratum faci
 entis sine quod nullus potest mereri nisi in
 bono proficere. nec ad eternam pervenire
 salutem. Ipsa enim tanquam radix merendi
 omnia merita antecedit. propter quod
 dictum est quod pervenit voluntatem ut
 velit. subsequitur ne frustravelit. vnde
 nullus ipsam mereri potest merito con
 digni sed ipsa meretur augeat a deo
 in via. ut aucta mereatur et proficiat in
 patria. et gloria sempiterna. ab ipso
 deo cuius est gratiam infundere augeat
 et proficere secundum cooperationem volun
 tatis nostre. et secundum propositum siue bene
 placitum predestinationis eterne. **Non**
 autem ad intelligentiam predictorum
 hec est. quia cum primum principium
 sua omnipotentis virtute. et benignissi
 ma largitate creaturam omnem de ni
 hilo produxit ad esse. ac per hanc creaturam
 de se habet non esse. totum autem esse ha
 beat aliunde. sic facta fuit ut ipsa
 pro sua defectibilitate semper suo prin
 cipio indiget. et primum principium pro
 sua benignitate influere non cessat

Cum ergo spiritus rationalis hoc ipso quod
 de nihilo est sit in se defectivus. hinc
 quod natura limitata et egena. sit in se
 recurvus. amans proprium bonum hinc
 quod totus sit a deo sit totaliter deo ob
 noxius. et quod defectivus est de se tendit
 in non esse. quod vero tunc per se non assur
 git ad rectitudinem perfecte iusticie.
 quod vero totaliter deo obnoxius. et deus
 bonis eius non indiget. nihil potest facere
 de se ex propria virtute propter quod deum sibi
 constituat debitorem. et maxime mer
 cedis eterne quam deus est nisi per divinam
 condescensionem. **Hinc** est quod ad hoc quod sal
 uetur in esse. cum sit defectivus indiget
 semper adiutorio divine providentie. ma
 nutentie et influentie. per quam manu
 teneatur in esse. **Que** quis sit ge
 neralis in creaturis omnes. nominatur
 tamen nomine gratie. quia non ex debito pro
 cedit sed ex libertate bonitatis di
 vine. **Hinc** est quod ad hoc ut se præparet
 ad donum superne gratie cum sit recurvus
 indiget dono alterius gratie gratis
 date. maxime per naturam lapsam per
 quam habet efficiat ad bona mora
 lia que sunt bona ex circumstantia que
 nullo modo potest dici bona nisi præ
 dant ex intentione recta videlicet.
 quod non propter nos sed propter summum bonum
 fiant. ad quod non assurgit spiritus noster
 recurvus. nisi perveniat a deo per aliam
 quam gratiam gratias datam. **Hinc** nihilo
 minus est quod ad hoc quod faciat bonum opera
 meritoria mercedis eterne. cum tota
 liter sit deo obnoxius et debitor sui
 totus. indiget dono gratie gratum faci
 entis. per quam deus sibi condescendat. plus
 acceptas suam imaginem et voluntatem

q̄ operationē ex ipso manāte. qz
 cū causa nobilioz sit effectu. null?
 p̄t facē se meliozē n̄ facē op? do
 placens nisi p̄us placeat ipse. vt
 de? p̄u? ip̄sū t̄spiciat q̄ ad muneā
 eius. et ideo ois radix merēdi fun
 datur in grā gratū faciēte. cui? est
 facere hominē deo dignū. p̄pter
 qd null? p̄t eā mereri merito con
 digni. sed solū merito & grui. Ipsa
 aut̄ habita meret̄ sui p̄p̄? augmē
 tū in statu vie. p̄ bonū eius vsum
 merito cōdigni. Nā cū sol? deus
 sit ip̄s? gratie fontale p̄ncipiū in
 fluendi. ipse sol? est p̄ncipiū aug
 mētandi p̄ modū influētis. et grā
 p̄ modū meritū & dignitatis. et li
 bey arbitriū p̄ modū coopantis
 et merētis p̄ eo q̄ libey arbitriū
 coopatur grē. et qd est grē suum
 facit. et ideo nō tm̄ libey arbitriū
 p̄ gratiā meret̄ grē augmentū in
 statu vie merito cōdigni. v̄z etiā
 cōplēmētū in statu patrie merito
 cōdigni. tū p̄pter s̄limitatē domi
 sanctispūs in merito coopantis.
 tū p̄pter dei v̄acitatē p̄mitētis
 tū p̄pter liberi arbitrij cōsentietis
 v̄rtibilitatē. et finalit̄ p̄seuerātis.
 tū p̄pter difficultatē stat? meren
 tis. tū p̄pter dignitatē xp̄i nostri
 capitis int̄ueniētis. qd debet glo
 rificari cū suis mēbris. tū etiā p̄p̄
 liberalitatē dei retribuētis. quē nō
 dect̄ pua reddē p̄pter obsequiū
 sibi fidelit̄ obtēperātis. tū p̄pter
 nobilitatē opis qd ex caritate p̄
 cedit. qd tantū p̄deat in v̄spectu
 iudicis q̄tū amor ex q̄ p̄cedit. q̄

deū incōpabiliter p̄ponit ceteris
 creaturis. et ideo nō sufficiēter et
 cōpetēter p̄t. nisi in deo sumo et
 bono t̄munerari. ex q̄b? oib? tāq̄
 ex septē rōnib? gloriā eternā me
 rito. nō tm̄ cōgrui. s̄ etiā cōdigni
 mereri facit gratiā septiformis.

Capitulū. iij.

De gratia inq̄tū iuuat ad bo
 num meritoziū.

DE grā v̄o inq̄tū est reme
 diū cōtra p̄ctm̄ h̄ tenēda
 sūt. s̄. q̄ libey arbitriū. h̄
 sit sub deo potētissimū. p̄t tñ p̄ se
 in p̄ctm̄ corruē. sed nullaten? p̄t
 resurgē sine adiutorio d̄ine ḡtie
 q̄ d̄z grā gratū faciēs. illa aut̄ grā
 licet sit sufficiēs remediū s̄ p̄ctm̄.
 nō tm̄ infūdit̄ adulto. nisi assit li
 bey arbitrij cōsensu. ex q̄ colligit̄
 q̄ ad iustificatōnē impij q̄tuor cō
 currāt. s̄. infusio grē. expulsio cul
 pe. cōstitutio. et mot? expellit̄ ergo
 culpa a dei dono. nō a libero arbi
 trio. nō tamē sine libero arbitrio.
 Nā gratie ḡtis date est libey ar
 bitriū reuocāe a malo. et excitare
 ad bonū & liberi arbitrij est cōsen
 tire vel dissentire. & cōsentietis est
 gratiā suscipe. et suscipiētis co
 perari eidē. vt tandē pueniat ad
 salutē. Nō autē ad intelligentiā
 p̄dictoy hec est. qz cū p̄mū p̄n^m
 hoc ipso q̄ p̄mū & potētissimū sit
 creatiuū oim̄ q̄ fiūt i vniūso p̄ter
 q̄ peccatoy q̄ sūt trāsgressiones
 legis d̄ine. & celestiuū inobedientie
 mādatoy nihil h̄z sibi rebelle in
 iuriōsū et offensiuū nisi p̄ctm̄ qd

cōtemnendo dei preceptū et auer-
tendo nos a bono incommutabili.
offendit deū. deformat libez arbi-
trijū perimit donū gratuitū. et ob-
ligat ad supplicijū eternū. Cū igit̃
deformatio imaginis et pemptio
gratie sit quasi admihilatio inesse
moris a vite g̃tuite cū offensa dei
sit tm̃ ponderāda. quātus est ipse
cū reatus pene eterne. rationē te-
neat infiniti impossibile est q̃ ho-
mo resurgat a culpa nisi recreat̃
in vita gratuita remittat̃ offensa
et pena relaxet̃ eterna. Sol̃ igit̃
q̃ fuit p̃ncipiū creatiuū ē. et p̃nci-
piū recreatiuū verbū. s. patris
eternū qd̃ est x̃ps̃. Ihesus media-
tor dei et hoīm qz oīa ex nihilo
creat. ideo creat seipso solo sine
aliq̃ int̃medio. Quia ṽo deforma-
tum per vitiū culpe recreat̃ refor-
mando p̃ habitū gr̃e et iusticie. ob-
ligatū ad penā absoluedo. p̃ sa-
tisfactionē condignā. Hinc est q̃
nos repat̃ sustinēdo p̃ nob̃ penā
in natura assumpta. et infundēdo
gratiā reformatiuā. q̃ qm̃ d̃tinuat
nos sue origini. facit nos mēbra
x̃pi. ac p̃ h̃ animā peccatricē que
fuerat inimica dei. p̃stibulū dyab-
oli. et serua p̃cti. facit sponsam
x̃pi. templū sp̃ss̃c̃i. et filiā patris
eterni. qd̃ totū sit p̃ gratuitā et cō-
descensiuā infusione domi gratuiti
Rursus qm̃ de? sic reformat q̃
leges natuē inditas nō infirmat
ideo sic hanc gratiā tribuit libero
arbitrio. vt tm̃ ipsū nō cogat. sed
eius d̃sensus liber maneat. et ido

ad hoc q̃ culpa expellat. nō solū
necesse est q̃ gr̃ia introducat. ṽz
etiā q̃ liberū arbitriū. in adultis
dico qz in puulis suffiat fides ec-
clesie et meritū x̃pi. et exultat ip̃o-
tentia sui. necesse est inquā q̃ cō-
formet se expulsiōni culpe p̃ des-
testationē oīm p̃d̃cōz quā voca-
mus d̃tritionē. Est ec̃ necesse q̃ cō-
formet se introductioni gr̃e. p̃ cō-
placētā et acceptionē domi d̃mi
quā vocam̃? motū liberi arbitrij.
et sic necesse est ista q̃tuor d̃currē
ad iustificationē impij. Postre-
mo. qz p̃dispositio ad formā cō-
pletuā debet esse ei cōformis. ad
hoc q̃ libez arbitriū se disponat
ad gratiā gratū facientē. indiget
ad minuulo gr̃e g̃tis date. et qz
gr̃e est libez arbitriū nō cogē. sed
p̃uenire et simul ṽtriusqz in actū
p̃dire. Hinc est q̃ in ñā iustifica-
tione cōcurrat act̃? liberi arbitrij.
et gr̃e cōsone qd̃e et ordinate. ita
q̃ gr̃e g̃tis date est excitat̃ liberū
arbitriū. liberi arbitrij aut̃ ē hu-
iusmodi excitatiōi d̃sentit̃ vel dis-
sentire. et cōsentit̃is est ad gratiā
gratū facientē se p̃parare. qz h̃ est
facē qd̃ in se ē. et sic aīe disposite
gr̃a gratū faciēs habet infūdi. cui
libez arbitriū p̃t̃ cooperari si vult
et tūc meret̃. vel d̃trariati p̃ p̃ctm̃
et tūc demeret̃. Si ergo cooperetur
ei vsqz in finē meretur p̃ueniē ad
eternā salutē. Ṽz ē igit̃ qd̃ d̃t
Aug̃. q̃ creauit te sine te. ñ iusti-
ficabit te sine te. Ṽz etiā ē q̃ ñ
est volentis. neqz currentis sed dei

miserētis. **D**eus est etiā q̄ nullus
p̄t sup̄bire de meritis. qz nihil in
nobis de? p̄ter sua dona coronat

Reseruauit em̄ sibi de? munera
gr̄e liberalit̄ largiēda vt discat hō
nō esse ingratus nec in se. q̄si non
acceperit h̄ in dño gloriari. **D**eus
est etiā q̄ licet libez arbitriū p̄ se
legē impleri nō possit. nec gratiā
in se efficē. inexcusabile tñ ē si nō
facit qd̄ in se est. qz grā gratis da
ta semp̄ est presto ad cōicationē
cui? am̄niculo facē p̄t qd̄ in se ē
quo facto habet gratiā gratū faci
entē. q̄ obtenta. d̄inā impleat legē
et faciat voluntatē dei. q̄ facta tan
dem ad bt̄itudinē pueniat semp̄
ternā. p̄pter opa meritoria q̄ to
talit̄ sūt a grā. totalit̄ etiā a libero
arbitrio. licet p̄ncipalit̄ a grā. qz
vt dicit **Aug?** grā compat̄ ad
liberū. sicut sessor ad equū. q̄ qd̄
sessor libez arbitriū dirigit. dedu
cit ad portū felicitatis et̄ne exer
cēdo nos in opib? p̄fecte virtutis
h̄m donū ipsi? gr̄e septiformis

Capitulū. iiii.

De ramificatione gratie in ha
bitus virtutū.

Tertio restat agē de grā
in cōpatione ad habitus
virtutū. circa quā cōsideran
da sūt tria. **P**rimū est q̄liter grā
vna ramificat̄ in habit? virtutū.
scdm̄ q̄liter ramificat̄ in habitus
donoz. tercio q̄liter ramificat̄ in
habit? beatitudinū. **D**e ramifica
tione igitur gr̄e in habit? virtutū
hec tenēda sūt. s. q̄ cū vna sit grā

gratificās animā. septē tñ sūt vir
tutes gr̄uite q̄b? regitur vita hu
mana. tres q̄dē theologice. s. fides
spes. et. caritas. et quatuor cardina
les. prudētia. p̄pantia. fortitudo.
et iusticia. q̄ vno mō est vtus cōis
et general. et alio mō sp̄alis et p̄pā
Hec autē septē virtutes licet sint
distincte. et p̄pās excellētias ha
bentes sunt tñ cōnexe et eq̄les ad
inuiā in eodē. et licet sint gr̄uite p
gr̄tā iformate. p̄nt tñ fieri infor
mes p̄ culpā sola caritate excepta
et itez reformari p̄ p̄maz adueni
ente grā que est habituū vtualū
origo. finis et forma. **N**ō autē ad
intelligentiā p̄dictoz h̄ est. qz sic
p̄ncipiū p̄ductiuū sua sūma p̄fec
tione in dando vitā nature. nō tñ
dat viuē gr̄tū ad actū p̄m̄. et etiā
gr̄tū ad actū scdm̄ q̄ est opari. sic
necesse est q̄ p̄ncipiū reparatiuū
vitā tribuat spiritui in eē gr̄uito.
et gr̄tū ad esse. et gr̄tū ad opari. et
qm̄vni? viuētis h̄m vna vitā p̄mā
mēbroz multe sūt opationes vi
tales ad illi? vite p̄fectā. manifest
tationē cū act? diuersificētur per
obiecta. et diuersitas actū requit
diuērsitatē siue distinctionē habit
tuū. **H**inc est q̄ licet vna sit grā
viuificās. ramificari tñ necessario
habet in varios habit? p̄pter va
rios opationes. **E**t qm̄ qd̄a sūt
opa moralia p̄maria. sicut credē.
quedā media. sic intelligē credita
quedā postrema. sic vidē intellecta
et in p̄mis. aīa rectificat̄. in sedis
expeditur. in tercijs p̄ficiat̄. id grā

gratū faciens ramifica² in habitū
 virtutū. q̄z est animā rectificare in
 habitū donoz. q̄z ē aīaz expedie
 a in habitū bñitudinū. q̄z ē aīam
 pficere. **Rurs?** qm̄ rectitudo aīe
 pfecta req̄rit q̄ ipsa rectificet h̄m
 duplicē faciē. s. supiorē et inferiorē
 et respā finis. a respā eoz q̄ sūt
 ad finē. idō necesse ē aīaz q̄tū ad
 supiorē faciē i q̄ cōsistit imago tri
 mitatis etne rectificai p tres theo
 logicas virtutes. vt sic imago crea
 tionis cōsistit in tñitate potētiar
 cū vnitāte eēntie. sic imago recre
 ationis cōsistit in tñitate habitūū
 cū vnitāte grē p q̄s aīa fert̄ recte
 in sūmā tñitatē. h̄m tria appropā
 toria trib? psonis. ita q̄ fides dis
 tigit in sūmū rez credēdo a assens
 tiendo. spes in sūme arduū i intēz
 dendo a expectādo. caritas i sūme
 bonū in desiderādo a diligēdo. **Ne
 cesse** est etiā q̄tū ad inferiorē faciē
 aīam rectificari. p q̄tuor cardina
 les virtutes. **Nā** prudētia rectificat
 rōnalē. fortitudo irascibilē tpanz
 tia cupisibilē. iusticia vō rectifi
 cat oēs has vires in opatione ad
 altez. **Et** qz illd altez determinate
 p̄t eē prim? p̄t etiā idē hō opari
 ad seip̄sū vt ad altez. p̄t etiā esse
 ipse de? **Hinc** ē q̄ iusti^a circuire
 dz oēs viēs. **Est.** n. n̄ tñ v̄tus cardī
 nalis. sp̄alis. rez etiā gñalis cōp̄
 hendēs toti? aīe r̄ctitudinē. cū ip̄a
 dicat̄ rectitudo volūtatis. **Dñ** ipsa
 nō tātū oprehēdit virtutes ordinā
 tes ad primū. sic est eq̄tas. libera
 litas. rez etiā ad seip̄sū. sic ē p̄ma

et inoētia. necnō ad deū sicut est
 latría. pietas. a obedía. **Postre
 mo** qz oīs rectitudo virtutū h̄m esse
 ḡtuitū manata grā tāq̄ ab origie
 a radice. a h̄m eē meritoriiū opat̄
 ad caritatē sic ad originē. formā
 a finē. **Hinc** ē q̄ ceterē virtutes gra
 tuite q̄ ad habitū sūt cōnere. et q̄
 ad act? meritorios sūt eq̄les. **Hinc**
 est etiā q̄ ceteri habitū virtutū p̄nt
 eē inforzmes sola caritate excepta
 q̄ est virtutū formā. **Cū** em̄ habēt
 sine grā a caritate i q̄b? cōsistit vita
 virtutū. a tūc sūt inforzmes. **Cū** aut
 supinfundit̄ grā tūc formāt̄ a de
 corātur. a dō acceptabile? fuit̄ sic
 colores absqz luce. sūt inuisibiles
 supueniēte aut luie sūt lucidi. pul
 chria aspectui oplacētes. **Dñ** quē
 admodū ex luce a colorib? fit vnū
 in rōe motiui. a vna lux suffic̄ ad
 multos colōes illuminādos. sic ex
 grā a habitū inforzmit̄ cū formā^a
 fit vnū h̄m rōnē meritorij. et gra
 tuiti. et vna nihilomin? grā suffic̄
 ad informationē a gratificationē
 habitūū diuersoz.

Capitulū. v.

De ramificōe grē i hit? donoz
Que ramificōe aut grē in
 hitus donoz h̄tenēda sūt
 q̄ licz plurima sint dona
 grē ḡtis date. a gñalit̄ oēs hitus
 dimit? dati dō dei nō absurde dici
 possint. sp̄alit̄ tñ a appropate. vij.
 sūt dona sp̄ūscā q̄ enūat̄ a noiat̄.
Playas loquēs de flore q̄ p̄cessit
 de radice yesse. i. x̄ps. de q̄ d̄t q̄ re
 ḡslet sup eū sp̄ū d̄m. sp̄ū sapie

et intellectus. spiritus. consensu. et for-
 spiritus sancte et pietatis. et re. e. f. ti. de.
In hac autem enuatiōe descēdēdo
 p̄cedit a sūmo et cōbinādo. vt fil
 oñdas donoy distinctio. cōnexio.
 origo. et cōdo. Nō autē ad intelli-
 gentiā p̄dictoy h̄ est. qz cū p̄n^m
 repatiuū p̄ sūmā libealitatē non
 tm̄ det ḡtiā ad rectificandū. 3 ob-
 liquitates viroy p̄ habitū. 3 utū.
 vey etiā ad expediēdū. 3 tra ipedi
 mēta finthomatū. p̄ habitū. dono
 rū. idō plurificari debēt dona gra
 tuita. 3 in q̄ necessariū ē ad expe
 ditōis sufficientiā. **Q**m̄ igit̄ aia
 nr̄a indiget septiformit̄ expedi.
Hinc ē q̄ ex septiformi causa ne-
 cesse est spūssā dona esse septifor
 mia. **I**ndiget nāqz expedi. cōtra
 viroy obliq̄tates. q̄tū ad vires
 naturales. et q̄ ad supadditas v̄tu
 tes. in patiēdo. agēdo. et cōplādo
 et vtroqz mō. p̄mo igit̄ p̄t̄ vitioy
 obliq̄tates expeditissime repellē
 das septē sūt dona spūssā v̄tpote
 timor 3 supbiā. pietas 3 iuidiam
 scia 3 inā. q̄ q̄si est q̄dā isamia. for
 titudo 3 accādiā. q̄ mentē reddit
 ad bona iualidā. 3 filiū 3 auaritiā
 itellectus 3 gulā. et sapia 3 luxuriā
 scdo p̄t̄ expediētiās vires natuā
 les debent septē dona spūssā esse.
Nā irascibil̄ indiget expedi. a
 bono. tā in p̄sp̄eris q̄ i adūsis. in
 p̄sp̄eris expedit p̄ timorē. in adū
 sis. p̄ fortitudinē. **C**ōcupiscibilis
 autē idiget expedi. q̄tū ad affec
 tū respectu p̄ximi. et h̄ fit p̄ pietas
 tem. et q̄tū ad affectū respectu dei.

et h̄ fit p̄ gustū sapie. **R**ōnal̄ v̄o
 indiget expedi. in veritatē specu
 latione. electione. et executione. p̄
 donū autē itellectus expedi. ad
 vey speculādū. p̄ donū consilij ad
 vey eligēdū. p̄ donū scie ad electū.
 exequēdū. p̄ donū em̄ sapie et scie.
 recte cōuersamur in medio natio
 nis prauē et puerse. terdo p̄t̄ ex
 pediēda septē v̄tutū officia. septē
 debēt esse spūssā dona. **N**ā timor
 expedit ad tēperantiā. timor em̄
 carnes cōfigit. vñ cōfige t̄. tuo ca.
 pietas ad verā iusticiā. scia ad pru
 dentiā. fortitudo ad patientiā. cō
 filiū ad spem. itellectus ad fidē. sa
 pientia ad caritatē. **V**n̄ sicut cari
 tas est matr̄a cōsumatio oim̄ v̄tutū
 sic sapia oim̄ donoy. ita vt vere di
 cat sapiēs. venēt mihi oia bona
 p̄pter cū illa. et inuūabil̄ honestas
 p̄pter illius. q̄rto p̄t̄ expedi
 tionem in patiēdo cōformit̄ ad x̄pm̄
 septē sūt habitus donoy. x̄pm̄ autē
 ad patiēdū mouit pat̄na volun
 tas. humana necessitas. et v̄tutis
 strēnuitas. **D**iuina q̄dē volūtas
 mouit vt cognita p̄ itellectū. vt
 amata per sapiam vt in reuerētia
 habita p̄ timorē. **M**ouit etiā nr̄a
 necessitas ad quā cognoscēdā ne
 cessaria ē scia. ad quā miserandā
 supaddit̄ pietas. **M**ouit nihilo
 min⁹ v̄tutis strēnuitas. vt p̄uida
 in eligēdo. p̄ cōsiliū. vt vigorosa
 in p̄ferēdo p̄ fortitudinē. et sic do
 na debēt eē septē. q̄nto p̄t̄ expe
 ditōnē i agēdo septē dona dan
 tur a spūsancto. **N**ā ad actionē

expediendā. necesse habem? expediri ad declinandū a malo qđ fit p timorē. Necesse etiā habemus expediri ad pficiendū in bono duplici vel necessitatis. vel superogationis. Circa p̄mū expeditur per scientiā et pietatē. ita qđ vnū est dirigens et aliud exequēs. Circa secundū expeditur p cōsiliū dirigēs et p fortitudinē exequētē. Necesse etiā habem? q̄scere in optimo. et h̄ q̄tū ad intellectū verū. et q̄tū ad affectū boni. p̄mū fit p donū intellectū. scđm p donū sapie i quo est q̄s. sexto ad expeditionem in cōtemplādo dona spūscā in septenario nūo sūt. Nā advitā iherarchicā et cōtemplatiuā necessariū est aīam purgari illuminari et p̄fici. Purgari autē oportuit a cōcupiscentia. a malicia. ab ignorātia. ab infirmitate. seu ipotētia. p̄mū facit timor. scđm pietas. tēiū sciētia q̄tū fortitudo. Illuīari autē idigemus in opibus repationis et p̄marie additionis. p̄mū dat cōsiliū scđm intellectū. Perfici autē habemus p accessū ad sūmū qđ consistit in vno et h̄ p donū sapie. et sic archanū cōtemplationis ab alto cōsumatur q̄si in cubito. q̄nto ad expeditionē in actione et cōtemplatione septē debēt esse dona spūscā.

Nā cōtemplatiua ppter cōuersionē ad trinitatē tria debet habē dona expedientia. s. q̄tū ad reuerentiā maiestatis timorē. q̄tū ad intelligentiā veritatis intellectū. q̄tū ad sapiam siue gustū bonita-

tis sapiam. Actiua vō q̄ v̄satur in agendis et sustinēdis. debz h̄re q̄tuor. scz pietatem ad agendū. et fortitudinē ad sustinēdū. et directiua horū duorū. s. sciētiā et cōsiliū vñ qz ad expeditionē necessaria est directio. idō fit donorū cōbinatio. et plurima sūt dona ad intellectū spectātia. qz lux cognitionis vehementer expedit ad dirigēdos pedes in viam rectā.

Capitulū. vi.

De ramificatione grē in habitus beatitudinū

DE ramificatione autē grē in habitus beatitudinū h̄ tenēda sūt. s. qđ septē sūt btitudines. q̄s saluator enūat in s̄mone. de mōte. s. paupertas spūs mittas. luctus. et esuries iusticie. misericordia. munditia cordis. et pax. ad has btitudines ppter sui p̄fectionē et plenitudinē. duodecī fructus spūs. et q̄nqz spūales sensus cōsequuntur qđ nō dicūt nouos habitus s̄ status delectationū. et vsus spūaliū speculatiōnū. q̄b? replentur et consolantur spūs viroz iustoz.

Rō autē ad intelligētiā p̄dictoz hec est. qz cū repatiūū principiū sit p̄fectissimū et p̄fectissime reparatiūū et reformatiūū p donū gratiū. ideo grē donū ab ipso manans liberaliter et habūde ramificari debet vsqz ad habitus p̄fectionū. qđ cū fini appropimēt. recto vocabulo nūcupantur ex noie beatitudinū quaz sufficiētia nūs et ordo colligitur ex integritate p̄fectionis. et

ex modis perfectionū. et ex dispositionibus ad perfectionē. p̄mo igitur ad integritatē perfectionis requiritur necessario perfectus recessus a malo perfectus processus in bono. perfectus status in optimo. Quā autē malū aut p̄cedit ex timore sup̄bie. aut ex rancōre malitię. aut ex lāguore concupiscentię. ideo ad perfecte elongandū ab hoc triplici genē malitres sūt necessarie beatitudines. scz paupertas. sp̄s. elongans a malo tumoris. mititas elongans a malo rancōris. et luctus elongans a malo libidinis et lāguoris concupiscentię.

¶ Quod vero perfectus processus in bono attendit h̄m dīnā imitationē. et vniūseruē dīnā mīa et veritas. Hinc est q̄ duplex est beatitudo h̄m has duas vias. scz esuries siue zelus iusticie. et effectus misericordie. Quā autē stat in optimo vel est p̄ limpidā cognitionē. vel triāquillā affectiōnē. Hinc est q̄ sūt due vltimę beatitudines. scz mūditiā cordis ad deū videndū. et pacem mētis ad pacē fruendū. scdo si modi perfectionū attendantur debēt esse septē habitus beatitudinū.

¶ Nā est perfectio religionis. prelacionis. et interne sanctitudinis. Ad perfectionē autē religionis necessario requiritur abdicatio boni p̄uati. acceptatio boni fratni. et appetitio boni eterni. p̄mū fit p̄ paupertatē sp̄s. scdm p̄mitatē affectus. terciū p̄ amaritudinē luctus. Ad perfectionē vero prelacionis duo necessario requiruntur. scilicet zelus iusticie. et affectus mīe

mīa em̄ et veritas custodiūt regē. scdū hęc duo disponi debet regimen prelacionis in ecclesia militate.

¶ Ad perfectionē vero interne scitūdis necessario requiritur puritas cōscię et tranquillitas totiū aīe p̄ pacē dei omnē humanū sensū exuberantē. terciō si attendantur dispositiones p̄ ambule septē debēt esse beatitudines.

¶ Timor em̄ facit recedē a malo. et a mali occasione. et qz rancōrix malorum oīm ē cupiditas. ideo timor disponit ad sp̄s paupertatē. in q̄ fit iūgit hūilitas cū paupertate vt sic elonget vir perfectus a fomite oīs culpe. scz a sup̄bia et cupiditate.

¶ Et hinc ē q̄ paupertas sp̄s ē fundamētū totiū perfectōis euāgelicę. Dñs p̄ optet h̄m fundamētū sternē q̄ vult ad culmē perfectōis pueniē h̄m illud **Matth. xix.** Si vis perfectus eē vade et vende oīa q̄ habes. ecce p̄fā paupertas q̄ nihil sibi p̄sus retinet. et sequē me. ecce hūilitas q̄ facit q̄ hō abnegādo seip̄m tollat crucē suā et sequatur xp̄m qui est totiū perfectiōnis p̄ncipalissimū fundamētū.

¶ Disponit ergo timor ad sp̄s paupertatē. Pietas autē ad mititatem. Nā q̄ pie ad aliquē afficitur nec illū irritat. nec ab illo irritatur. Scia vero disponit ad luctū qm̄ p̄ sciam cognoscim̄ nos a statu beatitudinis relegatos in hęc vallē misericordie et lacrimarū. Fortitudo autē disponit ad esuriē iusticie. q̄. n. fortis ē tā auidē se tenet cū iusticia. vt malitia a vita corpali q̄ a iusticia separari. Cōsiliū disponit ad misericordiā

Nihil enim deus magis consulit in scriptura quam facere misericordiam quod super omnia reputat holocaustum.

Intellectus autem disponit ad cordis munditiam. nam speculatio veritatis mundat cor nostrum ab omnibus fantasijs. Sapientia vero disponit ad pacem. nam sapientia iungit nos summo et vero bono. in quo est tranquillitas et finis totius nostri rationalis appetitus. qui pace adeptus necessario sequitur superhabundans delectatio spiritualis quam in duodenario fructuum spiritus continentur. ad insinuandam superhabundantiam delectationum. Est enim duodenarius nunc abundans in quo insinuat spiritualium carismatum exuberantia quibus fruitur et delectatur anima sancta. et tunc est homo ad contemplationem idoneus et ad aspectum et amplexum spiritus sancti. spiritus sanctus se qui fieri habet secundum sensus spirituales quibus videtur spiritus sancti christi summa pulchritudo. sub ratione splendoris auditur summa armonia. sub ratione verbi gustatur summa dulcedo. sub ratione sapientie comprehenditur utrumque. verbum et splendor. odoratur summa fragrantia. sub ratione verbi inspirati in corde. astringitur summa suauitas. sub ratione verbi incarnati in eis nos habitantis corporaliter. et reddentis se nobis palpabile. osculabile. amplexabile. per ardentissimam caritatem que mentem nostram per extasim et raptum transire facit ex hoc mundo ad primum.

Ex dictis igitur colligitur quod habitus virtutum ad exercitium principaliter disponunt adiuue. Habitus vero duodecim ad actum contemplationis. Habitus

autem beatitudinum ad perfectionem utriusque.

Fructus vero spiritus sancti sunt caritas. gaudium. pax. patientia. longanimitas. bonitas. benignitas. mansuetudo. fides. modestia. continentia. castitas. dicuntur delectationes consequentes opera perfecta. Sensus vero spirituales dicuntur perceptiones mentales circa veritatem contemplandam. que quidem contemplatio fuit in prophetis per reuelationem quantum ad triplicem visionem. scilicet corporalem. imaginatiuam et intellectualem. in alijs vero iustis reperitur per speculationem que incipit a sensu et peruenit usque ad imaginationem. et de imaginatione ad rationem. de ratione ad intellectum. de intellectu ad intelligentiam. de intelligentia vero in sapientiam. siue noticiam excessiuam que incipit hic in via. sed consummatur in gloria sempiterna.

In hijs gradibus consistit scala iacob. cuius cacumen attingit celum. et tronus salemons in quo residet rex sapientissimus. et vere pacificus et amarus. ut sponsus speciosissimus et totus desiderabilis. in quem desiderant angeli prospicere. et ad quem suspirat desiderium sanctarum animarum. sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum. que quidem desiderio feruentissimo ad modum ignis. spiritus noster non solum efficitur agere ad ascensum rex etiam quodam ignorantia ducta se ipsum rapit in caliginem et excessum ut non solum cum sponso dicat in odorunguentorum tuorum currem. sed etiam propheta psallat. et nox illuminatio mea in deum. quam nocturnam et delitiosam illuminationem nemo nouit nisi qui probat. nemo autem

probat nisi per gratiam dimittitur data.
quod nemini datur nisi ei. quod se exercet
ad illam. ideo deinceps consideranda
sunt exercitia meritorum.

Capitulum vij.

De exercitio gratie respectu credendorum

Quarto igitur est ad considerandum
gratiam quam ad exercitia me-
ritorum. Cuius quod consideranda
sunt quatuor. primo de exercitio gratie in
credendis. cuiusmodi sunt articuli
fidei. secundo in diligendis. cuiusmodi
sunt illa que spectant ad ordinem diligen-
di. tertio in exequendis cuiusmodi
sunt precepta legis divine. quarto in pos-
tulandis cuiusmodi sunt orationis
divine petitiones. **De credendis** autem
habetur tenenda sunt. quod licet per fidem asseri-
gamur credere plurima que sunt super
rationem. et generaliter omnia que continen-
tur et asseruntur in canone sacre scrip-
ture. specialiter tamen proprie articuli fidei
sunt credendi que continentur in serie sym-
boli apostolici. qui quidem uno modo sunt
duodecim si habeatur respectus ad eos
que symbolum ediderunt. alio modo quatuor-
decim si consideremus que radicaliter sunt
credenda tanquam omnium credendorum fun-
damenta. **Ratio** autem ad intelligentiam
predictorum hec est. quod cum primum primum
in seipso sit summe verum et bonum. in
ope vero suo sit summe iustum et mise-
ricors. et summe vero debeat firma
assensio. summe bono servens dilec-
tio. summe iusto universalis subiectio
summe misericordi fiducial invocatio.
et gratia sit ordinativa mentis
nostre ad primum principii culturam debitam.
Hinc est quod ipsa dirigit et regulat

ad debita et meritoria exercitia in
credendis. amandis. et exequendis. et
postulandis. secundum quod requirit summa ve-
ritas. bonitas. misericordia. et iusti-
cia. in trinitate beata. **Quoniam** igitur
veritati est credendum. et maiori veri-
tati magis credendum. et summe veri-
tati per consequens summe credendum. et
veritas primum principii in infinitum
maior est omni veritate creata. et lu-
minosior omni lumine intellectus nostri.
Hinc est quod ad hoc quod intellectus non sit
recte ordinatus in credendis. necesse
est quod plus credat summe veritati quam
sibi. et quod se redigat in obsequium
christi. ac per hoc quod non solum credat que sunt
secundum rationem. verum etiam que sunt super rationem
et circa sensuum experientiam. quod si res-
cusat. non exhibet summe veritati de-
bitam reverentiam. dum iudicium industrie
prope profert dictam lucis eterne quod
esse non potest absque tumore superbie. et ela-
tionis improbe. **Sursum** quod veritas est
rationem siue preter rationem est veritas non vi-
sibilis nec apparens. sed magis occulta.
et ad credendum difficillima. ideo ad
hoc quod firmiter credat necessaria est
illustratio veritatis. animam elevans
necessaria est etiam testificatio aucto-
ritatis. animam firmans. primum fit per
fidem infusam. secundum per scripturam auctenti-
cam. quare utrumque est a veritate summa
per **Iesum christum** qui est splendor verbum
per spiritum sanctum qui veritatem ostendit et dicit
et nihilominus credere facit. Hinc
est quod auctoritas prebet fulcrum
fidei. et fides assentit auctoritati.
Et quod auctoritas principaliter refertur
in sacra scriptura. que per spiritum sanctum

est condita tota ad dirigendam
fide catholica. Hinc e q vera fides
a septua no dissonat. h ei assentit
assensione n fida. Postremo qz
veritas ad qua crededa artam^r p
fide. a de qua sacra scriptura agit
pnipalit no est veritas qunqz. h
veritas dina. vel vt est in natua p
pria. vel in natua assupta. Na in
hui^r veritatis cognitione. consistit
a pmiu patrie. a meritū vie. Hinc
est q articuli fidei q sūt fidei fūda
menta. aut spectāt ad deitatē. aut
ad hūanitatē xpi. Et qm dimitas
habet cōsiderari in trib^r psonis. s.
in prē generatē. filio genito. a spi
ritu sancto pcedente. a qdriforē
opatione. s. creatione in esse natu
re. recreatione in eē grē. resuscita
tione. a repatione vite. a glozifica
tione. in collatione glozie. Hinc e
q articuli spectātes ad deitatē sūt
septē. Sūt qz hūanitas xpi has
bet cōsiderari vt cōcepta de spūscō
vt nata de v gine. vt paties i cruce.
vt descendēs ad infernū. vt re
surgens a morte. vt ascēdens in
celū. vt veniens ad finale iudiciū.
Hinc est q septē sūt articuli spec
tantes ad hūanitatē. et sic sūt in
vniuerso. qtuordecā ad modū sep
tem stellaz. a septē candelabrorū
aureoz in quoz medio fili^r hois
ambulabat. Qm ergo vnus est
xps i natua dina a hūana. a vna
tm est veritas sūma. q est ratio cre
dendi. vna. pma. sūma. a sola. que
no mutatur p tpa. Hinc est q de
oibus pdictis articulis vna tm est

fides a eadē. no mutata. tā in pres
sentibus. pteritis q futuris. licet
magis clara sit a explicita. in eis q
xpm sequuntur. q in eis pcesserūt
eius aduentū. sicut nouum testa
mentū clarius est q vetus in qb^r
pdicti articuli cōtinētur. Et quia
spūscūs hos articulos fidei i sc^r
turaz pfunditate contentos in vnu
compegit p duodecā aplos tanq
p testes firmissimos. Hinc est q
predicti articuli in vnu simbolum
aplozū collecti fuerūt. et ideo sm
aplos cōponentes duodecā artis
culi. dici pnt qz qlibet aplos in edi
ficatione fidei posuit vnu artia
lum quasi lapidē vnuvnu. quod
spūscūs recte pfigurauit in. xij. vi
ris. qui. xij. lapides de iordamis al
ueo extraxerunt. ad altare deo cō
struendum.

Capitulū. viij.

De exercitio gratie respectu di
ligendoy.

De diligendis autē hec te
nēda sūt. q licet oia opa
dina sint valde bona. qz
tuoz tm ppe sūt ex caritate diligen
da. s. deus etern^r. qd nos sumus
prim^r noster. et cozp^r ppiū. in
quoz dilectione seruādu e ordo
a mod^r. Ut deus pmo diligatur
et sup omnia. a ppter se. scdo q
nos sum^r sub deo. et p deo. tercio
q primus noster sicut a nos. qz
to cozp^r noster infra nos. et infra
primū. tanq bonū min^r papiū
ad hoc aut exequēdū datur vn^r
caritatis habitus et duplex man

datū in q̄ pendet vniūfitas legis
 et pphetay nō solū q̄tū ad vetus
 testamētū. v̄z etiā q̄tū ad nouū
Ratio autē ad intelligētā pre-
 dictoy hec est. qz primū pncipiū
 hoāpso q̄ p̄mū est sūmū. a h̄ipō
 q̄ sūmū est sūme bonū. h̄ipso q̄ ē
 sūme bonū est sūme beatū a sūme
 beatificatiuū et h̄ipso q̄ est sūme
 beatificatiuū est ipō sūme fruēdū
 et h̄ipō q̄ ē ipso sūme fruēdū sū-
 me est ei inherēdū p amorē. et in
 eo est q̄esēndū tāq̄ in fine. **Q**m̄
 ergo amor rect⁹ a ordinat⁹ q̄ cari-
 tas appellat⁹. pncipalit̄ fert̄ in illd̄
 bonū q̄ fruit⁹. a i q̄ q̄esat. a h̄ipsū
 est rō diligēdi. **H**inc ē q̄ illd̄ pre-
 cipue diligit tāq̄ btificatiuū a ces-
 tera p̄ osequēs q̄ p̄t̄ illd̄ idonea
 sūt beatificari. **Q**m̄ igit̄ nobiscū
 ad btitudinē nat⁹ est p̄rim⁹ pue-
 nire. natū est etiā pueniē corpus
 nosty tāq̄ btificabile cū spū. **H**ic
 est q̄ q̄tuor tm̄ ex caritate diligē-
 da eē dicunt⁹. s. de⁹ a p̄rim⁹. spūs
 n̄ a corp⁹. **R**urs⁹ qm̄ de⁹ ē sup̄
 nos tanq̄ bonū sup̄mū. **S**pūs n̄
 intra nos tanq̄ bonū intrinsecū. et
 p̄rim⁹ n̄ iux̄ nos tāq̄ bonū cog-
 natum. corp⁹ v̄o nosty infra nos
 tāq̄ bonū subiectū. **H**inc ē q̄ hic
 debet seruari ordo i diligēdo. **U**t
 p̄mo de⁹ diligit sup̄ oia a p̄pter
 seipsū. sc̄do spūs n̄ sub deo sup̄
 oē bo^m caduū. t̄cio p̄rim⁹ n̄ iux̄
 nos ad oīle bo^m. q̄rto corp⁹ n̄m
 infra nos sic bonū ifinitū a in eodē
 gradu oīneri debet corp⁹ p̄rimi
 qz vtrumqz tenet rōnē inferioris

boni. resp̄cū spūs n̄i. **P**ostremo
 qz amor est pond⁹ mētis a origo
 oīs affectionis mētalis. q̄ defacili
 reflectitur in se. et difficiliter tendit
 in p̄rimū. a difficiliter eleuat̄ in deū
Hinc est q̄ licet q̄tuor sint diligē-
 da ex caritate. duplex tm̄ dat̄ mā-
 datū. vnū qd̄ dirigit in deū. aliud
 qd̄ dirigit in p̄rimū. **E**t qz oīa
 p̄cepta vel ad deū referūtur tanq̄
 in finē. vel ad p̄imū tanq̄ in illud
 qd̄ est ad finē. **H**inc ē q̄ in h̄ijs
 duob⁹ mādat̄is claudit̄ collectio
 mādatoy a cōprehensio oīm sc̄p-
 turarū et caritas ipsa est radix et
 forma a finis v̄tutū. iūgens oīes
 cū vltimo fine a ligās oīa. cōiūgit
 simul et ordinat. ac p̄ hoc ipsa ē
 pond⁹ inclinationis ordinate et
 vinculū colligationis p̄fecte. ordi-
 nem quidē seruās resp̄cū diligen-
 doy. diuersoy q̄tū ad affectū pa-
 riter a effectū. v̄nitatē aut̄ habēs
 in habitu q̄tū ad vnū finē. a vnū
 pncipale dilectū qd̄ est ratio dili-
 gendi resp̄cū oīm alioy dilectoy
 q̄ p̄ amoris vinculū nata sūt colli-
 gari in vnū x̄pm̄ q̄tū ad caput et
 ad corp⁹ qd̄ v̄niuersitatē cōtinet
 in se saluādoy q̄ vniūfitas nūc in
 choatur in via. sed cōsumatur in
 eterna gloria. iux̄ta qd̄ d̄ns orat
 vt sint vnū sicut et nos vnū sum⁹
 et ego in eis. et tu in me vt sint cō-
 summati in v̄nitate. q̄ v̄nitate con-
 summata p̄ vinculū caritatis erit
 deus omnia in omnib⁹ eternitate.
 certa. et pace p̄fecta. erūtqz oīa p̄
 amorē cōmunia cōiōne ordinata

et ordinatione conexa. et conexio-
ne indissolubili alligata.

Capitulū. ix.

De exercitio grē respectu agen-
doy p̄ceptoy et cōsilioy.

De p̄ceptis autē legis dīne
hoc tenēdū est q̄ in lege
mosayca sūt p̄cepta iudi-
cialia. figurālia. et moralia. vtpote
decē p̄cepta decalogi in duabz ta-
bulis cōscripta digito dei. lex autē
digito dei. lex autē euāgelica iudi-
cialia tēperat auferēdo. figurālia
euacuat adiplendo. moralia cōsu-
mat adijtiēdo. Adijcit autē docu-
mēta instruētia. p̄missa excitātia
et cōsilia p̄ficiētia. cuiusmodi sūt
cōsiliū paup̄tatis. cōsiliū obediē-
tie. et cōsiliū castitatis. ad q̄ im-
plenda iūrat dñs n̄r. **I**hs x̄ps eū
q̄vult esse p̄fectus. **N**ō autē ad in-
telligentiā predictoy h̄ est. quia
p̄mū p̄ncipiū sicut est sūme bonū
in seipso. sic est sūme iustū in ope
suo. et in vniūsi regimie disponēdo.

Qm̄ ergo sūme iusti ē seruaē iusti-
ciam nō tm̄ in se. v̄ et etiā in altero
iusticia autē cōsistit in cōformādo
se regulis iuris. **H**inc est q̄ dīne
iusticie ē regulas iusticie homini
imp̄mē et exp̄mē nō tm̄ dictādo p̄
modū veritatis erudiētis. h̄ etiam
precipiēdo et obligando p̄ modū
volūtatis ip̄erantis. et qm̄ grā fa-
cit volūtate nostrā dīne cōformē
ip̄si est disponē nos ad obtēpe-
randū et sb̄iacēdū illis regulis iusti-
cie s̄m̄ dictamē legis dīmit̄ date
Rursus qm̄ dīnis imperijs du-

pliciēter obtēpare attingit videlicet
ex timore pene. vel ex amore iusti-
cie. et p̄mū est ip̄fectoy. sc̄dm̄ autē
p̄fectoy. ideo duplicē de? hoī con-
tulit legē. vnā timoris. et alteram
amoris. vnā in s̄uitutē generatē.
alterā i adoptionē filioy dei t̄isse-
rentē. ac p̄ hoc qz timētibz et im-
p̄fectis cōpetit vt terreātur p̄ ius-
dicia. et māducātur p̄ signa. et diri-
gātur nihilomin? p̄ p̄cepta. **H**inc
est q̄ lex mosayca q̄ ē lex timoris
cōtinēt iudicialia et figurālia et mo-
ralia. p̄fectis at̄ et amātibz cōpetit
p̄fecta instructio documētoy. lar-
ga p̄missio p̄moy. et alta p̄fectio
cōsilioy. **H**inc est q̄ lex euāgelica
cōtinēt illa tria. et ideo d̄z lex mo-
sayca differre ab euāgelica. qz
illa figure. hec veritatis. illa lex pe-
ne. hec gr̄ie. illa litteral. et ista spi-
ritual. illa timoris. et illa amoris.
illa s̄uitutis. et illa libertatis. illa
occidens. et illa viuificās. illa one-
ris. et illa facilitatis. **P**ostremo
qm̄ regule spectatē ad iusticie ne-
cessitatē. cōtinētur in dīnis p̄cep-
tis. et iusticie est ius suūvniūqz
reddē. necesse ē q̄ p̄cepta moralia
quedā sūt q̄ ordinēt nos ad deū.
qdā ad p̄mū. s̄m̄ duplex carita-
tis p̄ceptū qd̄ sp̄ūssais voluit. infi-
nuare. p̄ duay misteriiū tabulay
et ido digito dei sc̄pte dicātur. **E**t
qz deus est trin? pater. s. et filius
et sp̄ūssais cui cōpetit sūma ma-
iestas adorāda. veritas p̄fitēda. et
caritas acceptanda. s̄m̄ irascibile
rationabile et cōcupiscibile. p̄ actū

operis. oris et cordis. ideo triplex est mādātū p̄me tabule corrdēs trib? p̄missis. s. adorationis subiectiue. iurationis veridice. et sabatizacōis sac̄te. **Q**z v̄o p̄xim? ē imago trinitatis. et ei inq̄tū p̄fert imaginē p̄ris debet pietas. inq̄tū imaginē filij debet veracitas. inq̄tū imaginē sp̄ss̄c̄i debet benignitas. **H**inc ē q̄ septē sūt mādātā q̄ ad sc̄dam tabulā spectāt. **N**ā penes pietatē sūt duo. vnū qd̄ pietatē mādāt. s. de p̄re honorādo. alterū qd̄ impietatē vetat. s. de nō occidēdo.

Penes veracitatē v̄o q̄ p̄ncipalit̄ consistit in v̄bo. accipit vnū. s. de falso testimonio nō ferēdo. **P**enes benignitatē v̄o cui opponit̄ cupiditas et cupidit̄. q̄ v̄traq̄ p̄t esse in ope vel in corde. accipiūt q̄tuor. s. nō mechaberis. n̄ cupidit̄. v̄s v̄corē. nō furtū facies. et nō cōcupisces rē alienā. et habēt h̄ or̄dinari h̄m̄ maiora et minora noui mēta. p̄ q̄ infringi p̄t iusticia. et sic regule spectātes ad iusti necessitatē. debēt cōtineri in decē p̄ceptis.

Qm̄ aut̄ iusticia ad p̄fectionē p̄uenit dū p̄fecte se elōgat a malo et q̄tū ad culpam. et q̄tū ad causam. et omne malū oritur ex triplia radice. s. cōcupiscentie carnis et concupie oculoꝝ. et supbie vite.

Hinc est q̄ tria sūt cōfilia euāgelica. p̄fecte nos elongātia a triplia radice p̄dicta. q̄ ideo sūt cōfilia qz vt p̄fecte faciāt recedē a malo n̄ solū sepant ab illicitis. v̄z etiā a licitis et cōcessis. q̄ p̄nt esse occa-

fio mali. ac p̄ hoc nō solū iusticiā cōtinent sufficientē. v̄z etiā sup̄ habūdantē h̄m̄ q̄ cōpetit p̄fectis omi euangelicē legis. et exercitacioni gratie p̄ficiētis.

Capitulū. x.

De exercitio gr̄e respectu petendoy et orandoy

Opetitionib? aut̄ orōnis d̄m̄c̄ h̄ tenendū est. q̄ h̄ deus sit liberalissim? et p̄mior ad dandū q̄ nos ad accipiendū. tū a nob̄ vult orari. vt occasione habeat largiendi dona gr̄e sp̄ss̄c̄i. **V**ult autē orari nō solum orōne mētali q̄ est ascensus mētis in deū. v̄z etiā. vocali q̄ est petitio decretū a deo. nō solū p̄ nos ipsos v̄z etiā p̄ sc̄os tanq̄ p̄ cōadiutores nobis d̄m̄tus datos. vt qd̄ min? digni sum? ipetrare p̄ nos ipetrare valeam? p̄ sanctos. **E**t qz quid orē? h̄m̄ q̄ optet nescimus. ne vagarem? incerti. formā nobis tribuit d̄s et de? nē xp̄us in orōne quā composuit. in q̄ septenario petitionū nūovmūstas cōprehēdit petēdoꝝ. **R**ō aut̄ ad intelligentiā p̄dictoy h̄ est. qz p̄mū p̄n̄ sicut ē sūme v̄z a bonū in seipso. sic misericors et iustū in ope suo. et qz misericordissimū ē. iō libētissime cōdescedit hūane miserie p̄ infusionē gr̄e sue. qz v̄o fil̄ cū h̄ iustū ē. iō donū p̄fectū n̄ dat nisi desideranti. nō dat gratiā nisi regratianti. nō ipendit misericordiā n̄ cognoscēti miseriā. vt salua sit libertas arbitrij. et nō vilescat

nobilitas domini. et integre pseuet
cultus honoris domini. **Q**uoniam ergo
oratio est domini affectus subsidium.
proprium allegare defectum. et gratias
agere propter beneficium gratie datum.
Hinc est quod oratio disponit ad sus-
ceptionem dominorum carismatum. et de-
oratio vult ad hunc muneam largiat
Rursus. quod ad hoc quod desiderium
efficaciter sursum tendat ad impetrandum
dona divina. necesse est quod affectio
nostra sit feruida. et cogitatio in unum
collecta. et expectatio nostra sit certa
firma. et quod cor nostrum frequenter e-
st tepidum. frequenter dispersum. frequenter
etiam pauidum propter peccati remotum. nec
audes pro seipsum cooperere ante dei con-
spectum. **H**inc est quod dominus voluit nos
non tamen orare mentaliter. et etiam voca-
liter ad nostrum affectum. et excitationem
per verba. et ad collectionem cogitatio-
num per sensum verborum. **V**oluit etiam nos
orare per sanctos. et sanctos pro nobis ad dan-
dum fiduciam pauidis. ut quod non au-
dent vel non possunt impetrare pro se. per
ydoneos impetratores obtineant. ac
pro hoc in orationibus humilitas conser-
uetur. in sanctis intercedentibus dignitas
declaretur. in omnibus etiam christi membris
caritas. et unitas ostendatur. quod quod infe-
riora sunt ad superiora fiduciale re-
currant. et superiora inferioribus liberaliter
condescendant. **P**ostremo. quod deus
iustus. et misericors exaudiens non dicitur
nisi in hijs qui spectant ad suum hono-
rem. et ad nostram salutem. **H**inc autem
sunt qui spectant ad premium patrie. et
ad viaticum vite. et prima sunt tria. se-
quentia quatuor. **H**inc est quod petitiones

domine omnium que docent quod petere vult
liter debeat. sunt septem. que enim spec-
tant ad dominum honorem. et primum pa-
trie sunt tria. scilicet intelligentia veritatis.
reuerentia maiestatis. et concordia
voluntatis. **S**ive per alia verba. vel
est visio summi. quod non videtur nisi
a mundis. et a sanctis. et hoc petitur cum
dicitur sacrificet nomen tuum. id est. tui nominis
noticia perfectis sanctis. et mundis
donetur. **V**el est tentio summi ardui
que reges facit. et per quam regnum ha-
betur. et hoc petitur cum dicitur adueniat
regnum tuum. vel est fructio summi boni
que non datur nisi hijs qui voluntates
suae habent dominum voluntati conformes
et hoc petitur cum dicitur fiat voluntas tua
Que autem spectant ad transitum vite.
aut respiciunt collationem boni con-
ferentis. aut amotionem mali nocentis.
Collatio autem boni conferentis pe-
titur in pane quotidiano siue sabbati.
in quo petitur quicquid necessarium est ad
conservationem vite presentis. siue secundum
spiritum siue secundum corpus. **A**motio autem
mali nocentis petitur in tribus ultimis
quod omne malum aut tenet rationem presentis
aut futuri. aut presentis. **V**el aliter. aut
tenet rationem mali culpe. aut pugne
aut pene. primum petitur amoveri in
dimissione debitorum. secundum in victoria
temptationum. tertium in libertate
ab oppressione malorum. et sic
septem in unum sunt petitiones in quibus
universaliter petitur quicquid petendum est
et hoc quidem satis recte. ut septem-
narius petitionum respondeat sep-
tenario dominorum carismatum. et donorum
grate septiformis. **P**ropter quod

notandū est q̄ septiformē septenariū p̄ponit nobis sacra sc̄ptura cōsiderandū. s̄. vitioꝝ capitaliū sacramētoꝝ. v̄tutū. donoz. et b̄tūtū. dimū. petitionū. et dotū glorioſarū. triū sc̄z sp̄ualiū. ⁊ quatuor corp̄raliū. sicut inferi? apparebit. **P**roponit ergo septenariū vitioꝝ tanq̄ primū. a q̄ debem? recedere

Septenariū sacramētoꝝ. sc̄dm p̄ quē debem? incedē Septenariū dotū vltimū quē debem? appetere Septenariū petitionū penultimū. q̄ debem? petē. Septenariū aut̄ v̄tutū donoz ⁊ b̄tūtū triplīcē intermediū. p̄ quē debemus trāfire. vt sic septies in die laudātes nomē d̄m. ⁊ orātes ipetrem? gratiā septiformē donoz. virtutū et b̄tūtū. q̄ vincam? septiformē pugnā vitioꝝ capitaliū. et p̄ueniam? ad septiformē coronam dotū glorioſarū adiuuāte nihilo min? septiformi medicina sacramētoꝝ d̄mitus ad repationē humani generis statutoꝝ.

Explicat̄ q̄nta pars.

Incipit pars sexta de medicina sacramentali

Capitulū p̄mū.

De sacramentali origine

Postq̄ actum est de trinitate dei. ⁊ de creatura mundi. de corruptela pcti. et de incarnatione v̄bi. ⁊

de gr̄a sp̄ulsc̄. iam nūc sexto agendum est de medicina sacramentali

Circa quā cōsiderāda sunt septē

Agendū est eīm de sacramētoꝝ origine. variatione. distinctione. institutione. dispensatione. iteratione et vniuersaliūq; integritate. De origine igit̄ sacramētoꝝ h̄ tenendū est q̄ sacramēta sūt signa sensibilia d̄mit? instituta tanq̄ medicamēta in q̄bus sub tegumēto rerū sensibiliū. d̄mita v̄tus secretū? operatur ita q̄ ipsa ex similitudine rep̄ntant ex institutione significāt. ex sanctificatione cōferūt aliquā sp̄ualem gr̄tiā p̄ quā aīa curat̄ ab infirmitatibus vitioꝝ. ⁊ ad h̄ p̄ncipale ordinātur tanq̄ ad finē vltimū. vādent t̄n ad hūiliationē eruditōnē et exitationē. sic ad finē q̄ est sub fine. **H**ō aut̄ ad itelligentiā predictoz̄ hec est. qz p̄ncipiū reparatiūū qd̄ est x̄ps crucifixus. v̄bū incarnatū qd̄ sapiētissime dispensat oīa. qz deuiū clementissime curat. qz d̄mit? incarnatū. sic debet reparare ⁊ sanare humanū gen? egrotū s̄m qd̄ cōpetit ipsi egrotāti egritudini. et occasione egritudi. et ip̄si? egritudinis curationi. Ipse aut̄ medicus est v̄bū incarnatū de? . s̄. iuisibil? i natūā visibili. Homo egrotās ē nō t̄n sp̄s n̄c t̄n caro sed sp̄s in carne mortali. Morbus aut̄ est originalis culpa q̄ p̄ ignorātiā inficit mētē. et p̄ cōcupiscentiā inficit carnē. Origo aut̄ hui? culpe licet p̄ncipale fuerit ex cōsensu rōnis. occasione t̄n sūpsit a sensib? carnis. ad h̄ ergo q̄ mediana cōrūdēs est oīb? sūpd̄c̄is oportuit q̄ nō t̄n est sp̄alis. v̄z